

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

СИЛАБУС

вибіркової навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ РЕСТАВРАЦІЇ»
підготовки магістра
освітньої програми

023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Силабус навчальної дисципліни «ІСТОРІЯ МОНУМЕНТАЛЬНО-ДЕКОРАТИВНОГО ЖИВОПИСУ» підготовки магістра галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, за освітньою програмою Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Розробник: Лесик-Бондарук О. О., кандидат архітектури, доцент

**Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні
кафедри образотворчого мистецтва**

Протокол № _____ від _____ 2021 р.

Завідувач кафедри: (_____) Каленюк О. М.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна / заочна форма навчання	02 – Культура і мистецтво	Вибіркова 5
Кількість годин /кредитів 120 год /4	023 - Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація	Рік навчання 2
ІНДЗ немає	магістр	Семестр 3
		Лекції 20 /6
		Практичні 20 /4
		Самостійна робота 70/100
		Консультації 10 /10
		Форма контролю: залік –
Мова навчання	українська	

II. Інформація про викладача

ПІП **Лесик-Бондарук Оксана Олександрівна**
 Науковий ступінь **кандидат архітектури**
 Вчене звання **доцент**
 Посада **доцент кафедри образотворчого мистецтва**
 Контактна інформація: тел. **050 716 57 78**, email lesik-bondaruk@vnu.edu.ua
 Дні занять <https://vnu.edu.ua/uk/faculties-and-institutions/fakultet-kulturi-i-mistectv>

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу.

Цікавий курс, що присвячений вивченню світового монументально-декоративного живопису від найдавніших часів до сьогодення.

Мета та завдання курсу полягають у набутті студентами знань та компетенцій у галузі появи, тенденцій розвитку, технологічних особливостей монументально-декоративного живопису. Майбутні магістри познайомляться з розвитком монументально-декоративного живопису давніх цивілізацій та різних епох розвитку людства, вивчать символіку, канони у використанні образів, алегорій та кольору, знатимуться на стилістичних відмінностях

різних епох у живописі. Всі отримані теоретичні знання будуть закріплені за допомогою практичних завдань.

Для реалізації навчального процесу активно будуть використовуватися такі форми роботи, як диспут, виконання практичних завдань, аналітичні есе, робота в малих групах та обов'язкові екскурсії.

2. Пререквізити – вивчення дисципліни базується на таких курсах, як «Рисунок», «Живопис», «Історія образотворчого мистецтва», «Композиція», «Кольорознавство».

Постреквізити – в процесі вивчення цієї дисципліни здобуваються знання, уміння та навички, потрібні для вивчення таких дисциплін, як Теорія образотворчого мистецтва, Мистецтвознавство, Образотворче мистецтво ХХ століття, тощо.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Мета та завдання курсу полягають у набутті студентами знань та компетенцій у галузі появи, тенденцій розвитку, технологічних особливостей монументально-декоративного живопису. Майбутні магістри познайомляться з розвитком монументально-декоративного живопису давніх цивілізацій та різних епох розвитку людства, вивчать символіку, канони у використанні образів, алегорій та кольору, знатимуться на стилістичних відмінностях різних епох у живописі. Всі отримані теоретичні знання будуть закріплені за допомогою практичних завдань.

4. Результати навчання – фахові компетентності, здобуті протягом вивчення курсу.

- 4.1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- 4.2. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.
- 4.3. Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
- 4.4. Здатність проводити діагностику стану збереженості мистецьких об'єктів, формувати кінцеву мету реставраційного втручання у відповідності до вимог сучасної наукової реставрації
- 4.5. Здатність формувати мистецькі концепції на підставі проведення дослідження тих чи інших аспектів художньої творчості.
- 4.6. Володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки художників образотворчого і декоративного мистецтва та реставраторів творів мистецтва, планування власної науково-педагогічної діяльності.

5. Структура навчальної дисципліни.

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр/Бали
Змістовий модуль 1. Історія монументально-декоративного живопису від найдавніших часів до епохи Відродження.						
Тема 1. Монументально-декоративний живопис первісних часів.	15	2	2	10	1	IPC/5
Тема 2. Монументально-декоративний живопис давніх цивілізацій.	16	2	2	10	2	IPC/5
Тема 3. Монументально-декоративний живопис античності.	20	4	4	10	2	IPC/5
Тема 4. Монументально-декоративний живопис доби середньовіччя.	19	4	4	10	1	IPC/5
Разом за модулем 1	70	12	12	40	6	
Змістовий модуль 2. Історія монументально-декоративного живопису від доби Відродження до сьогодення.						
Тема 5. Монументально-декоративний живопис епохи Відродження.	16	2	2	10	2	IPC/5
Тема 6. Монументально-декоративний живопис Нового часу.	15	2	2	10	1	IPC/5
Тема 7. Монументально-декоративний живопис XIX – XXI століття.	19	4	4	10	1	IPC/10
Разом за модулем 2	50	8	8	30	4	
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота №1						МКР/30
Модульна контрольна робота №2						МКР/30
Всього годин / Балів	120	20	20	70	10	100

Щодо практичних занять: форми роботи на практичних заняттях будуть різноманітні, а саме: окрім традиційних, планується робота в малих групах та індивідуальні завдання студента (РМГ / IPC)

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контр/Бали
Змістовий модуль 1. Історія монументально-декоративного живопису від найдавніших часів до епохи Відродження.						

Тема 1. Монументально-декоративний живопис первісних часів.	11			10	1	
Тема 2. Монументально-декоративний живопис давніх цивілізацій.	15	2	1	10	2	IPC/10
Тема 3. Монументально-декоративний живопис античності.	12			10	2	
Тема 4. Монументально-декоративний живопис доби середньовіччя.	12		1	10	1	IPC/10
Разом за модулем 1	50	2	2	40	6	
Змістовий модуль 2. Історія монументально-декоративного живопису від доби Відродження до сьогодення.						
Тема 5. Монументально-декоративний живопис епохи Відродження.	15	2	1	10	2	IPC/10
Тема 6. Монументально-декоративний живопис Нового часу.	11			10	1	
Тема 7. Монументально-декоративний живопис XIX – XXI століття.	44	2	1	40	1	IPC/10
Разом за модулем 2	70	4	2	60	4	
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота №1						МКР/30
Модульна контрольна робота №2						МКР/30
Всього годин / Балів	120	6	4	100	10	100

6. Завдання для самостійного опрацювання.

В якості самостійних завдань пропонується написання наукових статей, есе, тез, рефератів, виконання наукових проектів з використанням ПК та виконання презентацій в Power Point. Наукові розробки в області “Історія монументально-декоративного живопису” можуть бути представлені на наукових конференціях, днях науки і т.д.

Кожен студент протягом Залікового кредиту повинен виконати 1 самостійне завдання. Самостійні завдання є обов’язковими для виконання кожним студентом. Самостійне завдання повинне відповідати загальнонавчальним вимогам та вимогам, затвердженим кафедрою образотворчого мистецтва, має вміщати розкриту та обґрунтовану інформацію щодо обраної тематики. Тема самостійного завдання може бути обрана із запропонованої тематики, а може бути запропонована самим студентом та затверджена викладачем даного предмету.

За виконання одного самостійного завдання студент може максимально отримати 4 бали. Для цього самостійне завдання повинно бути виконане за всіма вимогами, правильно оформлений текст та підібрані відповідні

ілюстрації, має включати всі обов'язкові структурні частини, план має бути чіткий, логічний та стислий, текст повинен бути лаконічним, максимально розкривати поставлені завдання, мають бути зроблені висновки про написане та висвітлено використану літературу. За відсутності виконання будь-якої з вимог до написання реферату кількість балів відповідно знижується на 1.

Кожен студент може займатись науковою діяльністю, що відобразиться у написанні невеликих наукових робіт, а саме: наукові есе, статті, тези, а також у виступах на наукових конференціях, участі у різноманітних конкурсах, олімпіадах і т.д. Якщо наукове дослідження за своєю тематикою охоплюватиме одну тему, то кількість балів відповідатиме кількості балів, яка виставляється за дану тему. Якщо тематика наукової розробки охоплюватиме об'єм двох і більше тем, то і кількість балів відповідатиме балам, відведеним на їх оцінювання.

IV. Політика оцінювання

Студент іде навчатись, усвідомлюючи всю повноту навантаження, відповідальність та вмотивованість. Зі свого боку викладач забезпечує студентові максимум знань та компетентностей при різноманітних формах роботи. Лише у випадку взаєморозуміння та взаємної відповідальності студент та викладач досягнуть максимального результату у навчанні.

Політика академічної доброчесності при вивченні даної дисципліни передбачає максимально прозорий підхід до навчання, доступності всього матеріалу, розуміння вимог викладача, розуміння результатів навчання, відповідальності студента до процесу навчання.

Студент відвідує заняття – інакше немає сенсу вибирати саме цю Вибіркову дисципліну.

У випадку, якщо студент пропускає заняття з поважної причини, він має змогу надолужити вивчений матеріал, отримавши та виконавши індивідуальне завдання студента (ІРС). ІРС оцінюється згідно оцінювання конкретного пропущеного лекційного чи практичного заняття.

Модульну контрольну роботу №1 можна перездати до терміну здачі Модульної контрольної роботи №2. Модульну контрольну роботу №2 можна перездати до терміну здачі заліку.

Завдання із самостійної роботи складаються у встановлені викладачем терміни.

Розподіл балів та критерії оцінювання.

Семінарські заняття. На семінарському занятті студент може максимально отримати 1 бал. За присутність на семінарському занятті та наявності конспекту з повністю підготовленими відповідями на усі питання семінарського заняття студенту ставиться 0,5 балів. Ще 0,5 балів студент може отримати за відповідь протягом семінарського заняття на 1 з питань. Відповідь має бути повна, чітка і логічно побудована, з виділенням загальних проблем поставленого питання та переходом до розкриття його конкретної

суті. Відповідь має бути вичерпною та не читатися з конспекту. При слабкій та несамотійній (з частим використанням конспекту) відповіді студент заробляє лише додаткових 0,2 бали. Також додаткові 0,5 балів студент може отримати за самотійну підготовку ілюстративного матеріалу, додаткового реферату; за створення дискусії по темі заняття, за цікаве обговорення бачення того чи іншого питання.

Якщо вивчення теми передбачає передбачає більше, ніж 2 години, то за кожне заняття Теми студент може максимально отримати 1 бал.

Модульні контрольні роботи. Протягом залікового кредиту студенти повинні виконати дві модульних контрольних роботи. Максимальна кількість балів за модульну контрольну роботу – 30. Модульна контрольна робота здається усно (іноді це може бути і письмова відповідь). Максимальну кількість балів - 27-30 - можна отримати при повній і вичерпній відповіді на поставлене питання, з урахуванням загальних і конкретних тенденцій та фактів, названих прізвищ, дат появи та назв різних мистецьких творів, причин та наслідків подій, що сприяли чи не сприяли їх появі. 22-26 балів можна отримати при неповній відповіді на поставлене питання, з урахуванням загальних і конкретних тенденцій розвитку мистецьких процесів та фактів, не всіх названих прізвищ, не всіх дат появи та назв різних мистецьких творів, причин та наслідків подій, що сприяли чи не сприяли їх появі. 18-21 бал студент може отримати при слабкій відповіді на поставлене питання, без урахування загальних і конкретних тенденцій розвитку мистецьких процесів та фактів, з мінімальною кількістю названих прізвищ, з слабким уточненням дат появи та назв різних мистецьких творів, причин та наслідків подій, що сприяли їх появі. 11-17 балів студент може отримати за умови, якщо він дає слабку відповідь на поставлене питання, без урахування загальних і конкретних тенденцій розвитку мистецьких процесів та фактів, з мінімальною кількістю названих прізвищ, без уточнення дат появи та назв різних мистецьких творів, причин та наслідків подій, що сприяли їх виникненню. 1-10 балів за модульну контрольну роботу студент може отримати за умови, якщо він дає дуже слабку відповідь на поставлене питання, без урахування загальних і конкретних тенденцій розвитку мистецьких процесів та фактів, без названих прізвищ, без уточнення дат появи та назв різних мистецьких творів, причин та наслідків подій, що сприяли їх виникненню.

Питання до модульних контрольних робіт відповідають питанням до практичних (семінарських) занять.

V. Підсумковий контроль

Перелік питань до заліку

Питання до заліку відповідають питанням до практичних (семінарських) занять.

При здачі заліку з курсу “Історія монументально-декоративного живопису” студент може максимально отримати 60 балів. На найвищу кількість балів (50-60) студент повинен легко орієнтуватися в історичних,

політичних, економічних та соціальних процесах, що відбувались у світі, максимально володіти знаннями про світову архітектуру від найдавніших часів до наших днів, вільно обговорювати та дискутувати з усіх тем, які вивчаються протягом курсу. На кількість балів 30-49 студент повинен добре володіти знаннями про світовий та український монументально-декоративний живопис від найдавніших часів до наших днів, орієнтуватись в історії світових цивілізацій та України. На низьку кількість балів (15-29) студент повинен володіти знаннями про світовий та український монументально-декоративний живопис від найдавніших часів до наших днів з випущенням деяких ключових моментів, особливостей, характеристик, прізвищ, але з обов'язковою загальною орієнтацією в історії світових цивілізацій та України та їх мистецтва. 1-14 балів студент може отримати за умови слабого знання ключових моментів історії розвитку та особливостей світового та українського монументально-декоративного живопису.

В результаті вивчення курсу “Історія монументально-декоративного живопису” при здачі іспиту на найвищу кількість балів (90-100) та найвищу оцінку “відмінно” студент повинен легко орієнтуватися в історичних, політичних, економічних та соціальних процесах, що відбувались у світі та в Україні, максимально володіти знаннями про світовий та український монументально-декоративний живопис від найдавніших часів до наших днів, вільно обговорювати та дискутувати з усіх тем, які вивчаються протягом курсу. На оцінку “дуже добре” та “добре” та кількість балів 75-89 студент повинен добре володіти знаннями про світовий та український монументально-декоративний живопис від найдавніших часів до наших днів, орієнтуватись в історії Західної Європи та України. На “задовільну” оцінку та низьку кількість балів (60-74) студент повинен володіти знаннями про світовий та український монументально-декоративний живопис від найдавніших часів до наших днів з випущенням деяких ключових моментів, особливостей, характеристик, прізвищ, але з обов'язковою загальною орієнтацією в історії Західної Європи та України та їх мистецтва. “Незадовільно” або 35-59 балів студент може отримати за умови систематичних пропусків, незнання ключових моментів історії розвитку та особливостей світового та українського монументально-декоративного живопису.

У випадку незадовільної підсумкової оцінки або за бажанням підвищити рейтинг студент може дібрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, здати одну із тем або перездати якусь тему, написавши підсумковий тест тощо).

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре

75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Авермат Р. Питер Пауэль Рубенс. Москва, 1977. 274 с.
2. Алексеева Т.В. В.Л. Боровиковский и русская культура на рубеже XVIII-XIX веков. Москва, 1975. 421с.
3. Анатолій Базилевич. Альбом. Київ, 1976.
4. Английские художники от Хогарта до Тернера / сост. И. Кузнецова. Ленінград, 1966.
5. Андреева М. В., Дмитриева О. В. Художники и скульпторы Италии XVI-XVIII вв / М. В. Андреева, О. В. Дмитриева. – Л. 1963.
6. Анри Матисс: Альбом. – Л., 1978.
7. Арагон Л. Анри Матисс /Л. Арагон. – М., 1978.
8. Арнасон Г. Г. Скульптура Гудона / Г. Г. Арнасон. – М., 1982.
9. Асеев Ю. Э. Архитектура древнего Киева / Ю. Э. Асеев.– Киев, 1982.
- 10.Афанасьєв В., Давидов Е. Українське образотворче мистецтво/В. Афанасьєв, Е. Давидов. – К., 1978.
- 11.Афанасьєв В. А. Українське радянське мистецтво: 1960-1980рр./В. Афанасьєв. – К., 1983.
- 12.Барская Л. Г. Поль Сезанн/ Л. Г. Барская.– Л., 1975.
- 13.Бартенев И.А., Батажкова В.Н. Очерки истории архитектурных стилей /И. А. Бартенев, В.Н.Батажкова. – М., 1983.
- 14.Безхутрий М. М. С.Васильківський/ М. М. Безхутрий. – К., 1979.
- 15.Билецкий П. Украинская портретная живопись XVII-XVIII вв./П. Билецкий. – Л., 1981.
- 16.Бенев О. Искусство Северного Возрождения/О. Бенев. – М., 1973.
- 17.Білецький П. Михайло Деревус. Альбом/П. Білецький. – К., 1987.
- 18.Білецький П. Нарбут/П. Білецький. – Л., 1985.
- 19.Білецький П. О. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII ст./П. Білецький. – К., 1981.
- 20.Богемская К. Г. Клод Моне/К. Г. Богемская. – М., 1984.
- 21.Борозина В. Н. Жан Огюст Доминик Энгр/В. Н. Борозина. – М., 1977.
- 22.Бочаров Г. Н. Художественный металл Древней Руси. X – начало XIII в./ Г. Н. Бочаров. – М., 1984.
- 23.Брюсова В. Г. Русская живопись XVII века/В. Г. Брюсова. – М., 1984.
- 24.Бутник-Сіверський Б. С. Українське радянське народне мистецтво 1941-1967рр./ Б. С. Бутник-Сіверський. – К., 1970.
- 25.Варварецький Ю. Становлення української скульптури / Ю. Варварецький. – К., 1972.
- 26.Вздорнов Г. И. Феофан Грек: Творческое наследие / Г. И. Вздорнов. – М., 1983.

27. Виппер Б. Р. Проблема реализма в итальянской живописи XVII-XVIII в. / Б.Р. Виппер. – М., 1976.
28. Виппер Б. Р. Очерки голландской живописи эпохи расцвета / Б. Р. Виппер. – М., 1962.
29. Виппер Б. Р. Итальянский Ренессанс. XIII-XVI вв.: В 2 т. / Б. Р. Виппер – М., 1977.
30. Владич Л. Василь Касіян / Л. Владич. – К., 1978.
31. Водотика О. Архітектура православних храмів України: історія та сучасність / О. Водотика. – Київ, 2006.
32. Всеобщая история архитектуры. В 12 т. – М., 1955-1977.
33. Герман М. Ю. Уильям Хогарт и его время / М. Ю. Герман. – Л., 1977.
34. Гершензон-Чегодаева Н.М. Нидерландский портрет XV в. / Н.М. Гершензон-Чегодаева. – М., 1972.
35. Гершензон-Чегодаева Н.М. Питер Брейгель Старший / Н.М. Гершензон-Чегодаева. – М., 1981.
36. Данилова И. Е. Итальянская монументальная живопись: Раннее Возрождение / И. Е. Данилова. – М., 1970.
37. Дворжак М. История итальянского искусства в эпоху Возрождения: В 2 т. / М. Дворжак. – М., 1978.
38. Демина Н. А. Андрей Рублев и художники его круга: Сб. статей. – М., 1972.
39. Дмитриева Н. А. Винсент Ван Гог: Очерк жизни и творчества / Н.А. Дмитриева. – М., 1975.
40. Дмитриева Н. А. Пикассо / Н. А. Дмитриева – М., 1971.
41. Дослідження, реставрація та консервація пам'яток культури на папері і пергаменті: Бібліогр. покажч. / уклад.: Л.-Д. Розумна; НАН України, Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника. - Л., 2000. - 106 с.
42. Драган М. Українська декоративна різьба XVI-XVIII ст. / М. Драган. – К., 1970.
43. Драган М. Українські дерев'яні церкви / М. Драган. – Львів, 1937.
44. Дяченко И. Татьяна Яблонская. Альбом / И. Дяченко. – М., 1973.
45. Европейское искусство XIX в. 1789-1871: Сб. статей. – М., 1975.
46. Егорова К. С. Ян ван Эйк / К. С. Егорова. – М., 1965.
47. Жаборюк А. А. Украинский живопис останньої третини XIX – початку XX ст. / А. А. Жаборюк. – К., 1990.
48. Жаборюк А. А. Мистецтво живопису, графіки на Україні в першій половині і середині XIX ст. / А. А. Жаборюк. – Одеса, 1983.
49. Жолтовський П. М. Малюнки Києво-Печерської іконописної майстерності / П. М. Жолтовський. – К., 1982.
50. Жолтовский П. М. Украинский живопис XVII-XVIII ст. / П. М. Жолтовський – К., 1978.
51. 3 історії розвитку реставраційної справи в Україні / С. Прудников // Бібл. вісн.. - 2001. - № 5. - С. 40-49.
52. Западноевропейская художественная культура XVIII в. – М., 1980.

53. Западноевропейское искусство второй половины XIX в. Сб. статей. – М., 1975.
54. Запаско Я. П., Ісаєвич Я. Д. Пам'ятники книжкового мистецтва: Каталог стародруків / Я. П. Запаско. – Львів, 1981, 1984.
55. Знамеровская Т. П. Веласкес / Т. П. Знамеровская. – М., 1978.
56. Знамеровская Т. П. Хусепе де Рибера / Т. П. Знамеровская. – М., 1982.
57. Золотов Ю. К. Жорж де Ла Тур / Ю. К. Золотов. – М., 1979.
58. Золотов Ю. К., Немилова И. С. Антуан Ватто / Ю. К. Золотов, И. С. Немилова. – Л., 1973.
59. Золотой век Нидерландской живописи / Сост. Н. Н. Никулин. – М., 1981.
60. Ильин М. А. Искусство Московской Руси эпохи Феофана Грека и Андрея Рублева / М. А. Ильин. – М., 1976.
61. Импрессионисты. Их современники. Их соратники. Живопись. Графика. Литература. Музыка. – М., 1976.
62. Искусство народов СССР. 1917-1970 гг. – Сост. О. И. Сопотинский. – Л., 1977.
63. Кожина Е. Ф. Искусство Франции XVIII в. / Е. Ф. Кожина – Л., 1971.
64. Колпинский Ю. Д. Искусство Венеции XVI в. / Ю. Д. Колпинский – М., 1970.
65. Куликова И. Экспрессионизм в искусстве / И. Куликова. – М., 1978.
66. Лазарев В. Н. Древнерусские мозаики и фрески / В. Н. Лазарев. – М., 1973.
67. Лазарев В. Н. Московская школа иконописи / В. Н. Лазарев. – М., 1980.
68. Лазарев В. Н. Начало раннего Возрождения в итальянском искусстве / В. Н. Лазарев. – М., 1970.
69. Лазарев В. Н. Новгородская живопись / В. Н. Лазарев. – М., 1982.
70. Лазарев В. Н. Русская иконопись от истоков до начала XVI века / В. Н. Лазарев. – М., 1983.
71. Лазарев В. Н. Старые европейские мастера / В. Н. Лазарев. – М., 1974.
72. Лазарев В. Н. Старые итальянские мастера / В. Н. Лазарев. – М., 1972.
73. Лебедева Т. А. Иван Никитин / Т. А. Лебедева. – М., 1975.
74. Лесик-Бондарук О. О. Мистецько-архітектурний аналіз реконструкції екстер'єру Будинку митрополита Жидичинського монастиря / О. О. Лесик-Бондарук // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. - Дніпро, 2017. - Вип. 3. – С. 115-124.
75. Лесик-Бондарук О. О. Архітектурно-мистецькі засоби виразності у храмовому будівництві Волині XVII-XVIII ст.: аналіз художньо-декоративних розписів / О. О. Лесик-Бондарук // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. - Дніпро, 2018. - Вип. 6. – С. 98-103.
76. Либман М. Я. Дюрер и его эпоха / М. Я. Либман. – М., 1972.
77. Логвин Г., Міляєва Л., Свенціцька В. Український середньовічний живопис / Г. Логвин, Л. Міляєва, В. Свенціцька. – К., 1976.
78. Логвин Г. В. З глибин: Гравюри українських стародруків XVI-XVII ст. / Г. Логвин. – К., 1990.

- 79.Логвин Г. В. З глибин: Давня книжкова мініатюра XI-XVIII ст. / Г. Логвин. – К., 1974.
- 80.Лясковская О. Ф. Французская готика XII-XIV в. / О. Ф. Лясковская. – М., 1973.
- 81.Мальцова Н. Л. Французский карандашный портрет XVIII в. / Н. Л. Мальцова. – М., 1978.
- 82.Матье М. Э. Искусство Древнего Египта / М. Э. Матье. – М., 1970.
- 83.Михайлинин О. Архітектура і містобудування Західної Волині 1921-1939 років / Ольга Михайлишин. - Рівне, 2013. - 352 с.
- 84.Міляєва Л., Логвин Г. В. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII ст. / Л. Міляєва, Г. Логвин. – К., 1963.
- 85.Моздир М. І. Українська дерев'яна скульптура / М. І. Моздир. – К., 1980.
- 86.Овсійчук В. А. Українське мистецтво XIV – першої половини XVII ст. / В. А. Овсійчук. – К., 1985.
- 87.Основи реставраційних процесів. Передреставраційні дослідження: метод. поради до практ. занять / Л. С. Дзендзелюк, Л. М. Льода; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Укр. акад. друкарства, Каф. книжк. графіки та дизайну друк. продукції. – Львів: УАД, 2012. – 86 с. – Бібліогр.: с. 82-85 (41 назва).
- 88.Прусс И. Е. Западноевропейское искусство XVII–XVIII вв. / И. Е. Прусс – М., 1974.
- 89.Рембрандт: Альбом. – М., 1981.
- 90.Ривкин Б. И. Античное искусство / Б. И. Ривкин. – М., 1972.
- 91.Рожко В. Відродження Української Православної Церкви на Волині 1917-2006 рр. / В. Рожко – Луцьк, "Волинська книга", 2007.
- 92.Рожко В. Нарис історії Української Православної Церкви на Волині / В. Рожко – Луцьк, "Медіа", 2001.
- 93.Ротенберг Е. И. Голландская живопись XVII в. / Е.И.Ротенберг. – М., 1972.
- 94.Ротенберг Е. И. Западноевропейское искусство XVII в. / Е. И. Ротенберг. – М., 1971.
- 95.Рубан В. В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX ст. / В. В. Рубан. – К., 1986.
- 96.Сахарова И. Алексей Петрович Антропов. 1716-1795 гг. / И. Сахарова – М., 1974.
- 97.Свенціцький-Святицький І. Ікони Галицької України XV-XVI віків (Збірки Українського національного музею у Львові) / І. Свенціцький-Святицький – Львів, 1929.
- 98.Свенціцька В. І., Откович В. П. Світ очима народних митців. Українське народне малярство XIII-XX ст. / В. І. Свенціцька, В. П. Откович. – К., 1991.
- 99.Свенціцька В. І., Сидор О. Ф. Спадщина віків. Українське малярство XIV-XVIII ст. у музейних колекціях Львова / В. І. Свенціцька, О. Ф. Сидор. – Львів, 1990.

100. Седова Т. А. Рембрандт / Т. А. Седова – М., 1978.
101. Селинова Т. А. Иван Петрович Аргунов. 1729-1801 гг. / Т. А. Селинова. – М., 1973.
102. Соколов Г. И. Искусство Древнего Рима / Г. И. Соколов. – М., 1971.
103. Соколов Г. И. Искусство Древней Греции / Г. И. Соколов. – М., 1980.
104. Степовик Д. В. Українська графіка XVI-XVIII ст. / Д. В. Степовик. – К., 1982.
105. Степовик Д. В. Українське мистецтво першої половини XIX ст. / Д. В. Степовик. – К., 1982.
106. Тарас Шевченко. Альбом. / Упор. Д. В. Степовик. – К., 1986.
107. Тяжелов В. Н. Искусство средних веков в Западной и Центральной Европе / В. Н. Тяжелов – М., 1981.
108. Український середньовічний живопис: Альбом. – К., 1976.
109. Чегодаев А. Д. Импрессионисты / А. Д. Чегодаев. – М. 1971.